

Årsredogörelse 2011

Innehåll

Förord av ordförandena.....	1
Sammanfattning av bedömningar av nämndernas verksamhet 2011	2
Övrig granskning	8

Förord av ordförandena

En ekonomi i balans och en väl fungerande styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi är en nödvändig förutsättning för att staden ska kunna leva upp till kommunalagens krav på en god ekonomisk hushållning. Detta gör också staden genom att redovisa ett positivt resultat och en ekonomi i balans för 2011.

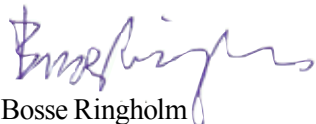
Vi har, på fullmäktiges uppdrag, granskat samtliga nämnder och styrelser i den omfattning som följer av god revisionssed. Det innebär att vi granskat om verksamheten följer och lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Vi har också tittat på om redovisningen fullgörs så att den kan ligga till grund för styrning, ledning, uppföljning och kontroll av den verksamhet som bedrivs.

Vi kan konstatera att flertalet av stadens verksamheter har utvecklats på ett positivt sätt och de flesta av de mål som kommunfullmäktige satt upp har uppnåtts. Vår granskning visar också att det råder god ordning och att flertalet av de mål som nämnderna satt upp både vad gäller resultat och verksamhet har uppfyllts. Flertalet nämnder har också en god styrning, kontroll och uppföljning av sin verksamhet och det finns en följsamhet mot lagstiftning och god redovisningssed vad gäller nämndernas räkenskaper. Också inom stadens bolag råder god ordning.

Det finns dock några avvikelser som är viktiga att lyfta fram och som framgår av denna årsredogörelse. Det rör bland annat områdena utbildning, trafik och renhållning, samt verksamheterna inom några stadsdelsnämnder.

Vi har sammanfattat 2011 års granskning i en årsrapport ställd till respektive nämnd och en granskningspromemoria ställd till respektive bolag innehållande våra iakttagelser, bedömningar och rekommendationer. I denna årsredogörelse görs en kortfattad sammanfattning av granskningen för nämnder och bolag. Framför allt kommenteras granskning där avvikelser finns och där förbättringsområden har identifierats. Vi hoppas därmed kunna bidra till stadens utveckling, en ökad effektivitet och att skapa ökad legitimitet och förtroende för Stockholm stads verksamheter.

Bosse Ringholm
Ordförande

Revisorsgrupp 3

Bengt Akalla
Ordförande

Revisorsgrupp 1

Bengt Leijon
Ordförande

Revisorsgrupp 2

**Sammanfattning
av bedömningar
av nämndernas
verksamhet 2011**

Samlad bedömning

Vi har för år 2011 granskat om verksamheten inom nämnder, bolag och stiftelser sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Generella kriterier för granskning och bedömningar liksom det samlade resultatet av gjorda bedömningar, framgår av upprättade årsrapporter. Utöver årsrapporterna har också ett antal projekt-rapporter tagits fram under året, vilka sammanfattas i denna årsredogörelse.

Stadsrevisionens samlade bedömning, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, är att resultatet i allt väsentligt är förenligt med de mål fullmäktige fastställt. Vi delar kommunstyrelsens bedömning att god ekonomisk hushållning har uppnåtts.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Avvikelse mot god redovisningssed finns dock vad gäller avsättningar samt redovisning av exploateringsfastigheter och investeringar i annans fastighet.

Utifrån genomförda granskningar under året bedömer vi att kommunstyrelsens styrning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet är tillräcklig.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar samtliga 30 nämnder och dess ledamöter ansvarsfrihet för nämndernas verksamhet år 2011.

God ekonomisk hushållning

Kommunallagens bestämmelser för god ekonomisk hushållning innebär bland annat att kommuner och landsting i sin budget ska ta fram mål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning. Budgeten ska innehålla mål för såväl verksamheten som ekonomin.

Fullmäktige har fastställt tre inriktningsmål. Dessa är verksamhetsövergripande och gäller för samtliga nämnder och bolag. De tre inriktningsmålen är:

- Staden ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter ska vara kostnads-effektiva

Kommunfullmäktige har dessutom formulerat 13 verksamhetsmål, vilka ska konkretisera inriktningsmålen. Kopplat till verksamhetsmålen har fullmäktige fastställt ett antal indikatorer. Utöver verksamhetsmålen har sex finansiella mål fastställts.

Vi har vid den årliga granskningen av stadens nämnder bedömt i vilken omfattning nämnderna bidragit till att uppnå kommunfullmäktiges verksamhetsmål. Detta har bland annat skett genom att vi har granskat hur nämnderna har arbetat med kommunfullmäktiges verksamhetsmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. Stadsrevisionen delar kommunstyrelsens bedömning i årsredovisningen att fullmäktiges inriktningsmål uppnås samt att tre av verksamhetsmålen uppnås delvis och att övriga verksamhetsmål uppnås helt. De tre verksamhetsmål som har uppfyllts delvis är:

- Förskolor och skolor i Stockholm ska ge barn vad de behöver för att lära och utvecklas
- Stockholmsborna ska uppleva att de får god service och omsorg
- Framkomligheten i regionen ska öka

Detta utvecklas i respektive nämnds årsrapport samt kommunstyrelsens årsrapport.

Stadsrevisionen konstaterar att av sex finansiella mål har fyra uppfyllts helt. Målet om soliditeten har inte uppnåtts och målet om prognossäkerheten som bedöms för stadens nämnder totalt har inte uppnåtts.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att stadens verksamhet har bedrivits enligt god ekonomisk hushållning samt att resultatet, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, i allt väsentligt är förenligt med de mål som fullmäktige fastställt.

Nämndernas verksamhet

Vår granskning av nämnder och styrelser visar att det inom granskade verksamheter finns en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll samt att redovisningen är rättvisande. I samband med årets granskning vill vi dock lyfta fram ett antal iakttagelser beträffande några nämnder.

Revisorsgrupp 1

Revisorsgrupp 1 granskar kommunstyrelsen, servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden samt samordnar koncern- och bolagsgranskning. Gruppen behandlar också granskningar på kommunövergripande nivå samt där det finns behov av samordning eller likformighet när det gäller nämndernas verksamhet.

När det gäller kommunstyrelsens egen verksamhet, servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden är vår bedömning att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet är tillfredsställande samt att styrning, uppföljning och kontroll är tillräcklig.

När det gäller kommunstyrelsens styrning, uppföljning och kontroll på en kommunövergripande nivå hänvisas till avsnittet ovan avseende den samlade bedömningen samt kommunstyrelsens årsrapport.

Revisorsgrupp 2

Revisorsgrupp 2 granskar exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt utbildningsnämnden.

När det gäller trafik- och renhållningsnämnden är vår bedömning att nämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten är inte helt tillräcklig. Detta beror på att prognossäkerheten i nämndens ekonomiska rapportering har varit

bristfällig under året. Det är främst avseende driftkostnaderna som brister i prognossäkerheten har konstaterats. Vidare anser vi att nämndens kontroll i byggprocessen kan utvecklas, bland annat vad gäller riskanalyser, seriositetskontroll och kontroller i entreprenadgenomförandet. Genomförd granskning visar att nämnden bedrivit ett förebyggande arbete mot mutor. Vi rekommenderar att detta arbete fortsätter. Vi gör också bedömningen att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig vad gäller nämndens hantering av upplåtelser av offentlig plats.

Beträffande utbildningsnämnden är vår bedömning att nämndens verksamhetsmässiga resultat inte är helt tillfredsställande. Vår bedömning grundar sig på att årsmålen vad gäller kunskapsresultat och förutsättningar för kunskap och lärande (studiero m.m.) endast delvis har uppnåtts. Grundskolan visar dock en förbättring sett till utvecklingen de senaste åren och då särskilt i de lägre årskurserna. För gymnasieskolan visar motsvarande jämförelse på små variationer mellan åren. Huvuddelen av nämndens verksamhet omfattas av kommunfullmäktiges verksamhetsmål "Förskolor och skolor i Stockholm ska ge barn vad de behöver för att lära och utvecklas". Nämnden har under detta mål 17 fullmäktigeindikatorer och för dessa har årsmålen för 2 indikatorer uppnåtts, 13 har uppnåtts delvis och 2 inte alls. När det gäller nämndens rutiner för att hantera skyddade personuppgifter bedöms dessa inte vara tillräckligt säkra.

Revisorerna ser synnerligen allvarligt på att nämnden, trots tidigare påpekanden, inte har tillräckligt säkra rutiner för hantering av skyddade personuppgifter.

För övriga nämnder har vi inte noterat några avvikelser som påverkar våra bedömningar. En sammanställning av våra bedömningar för samtliga nämnder redovisas på sidan 7.

Revisorsgrupp 3

Revisorsgrupp 3 granskar samtliga stadsdelsnämnder, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldre- och överförmyndarnämnden.

Vad gäller Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd bedömer vi att nämndens ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat inte är helt tillfredsställande. Vår bedömning grundar sig bland annat på att nämnden redovisar ett budgetunderskott och att nämnden endast har nått 4 av fullmäktiges 11 mål för verksamheten i sin helhet. Vidare bedömer vi att nämndens styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig. Bedömningen grundar sig på brister i samverkan avseende barn som far illa eller riskerar att fara illa. Vidare anser vi att styrning, uppföljning och kontroll av beviljade insatser för äldre vid externt drivna vård- och omsorgsboenden inte är tillräcklig. Mot bakgrund av att nämnden under en längre tid haft kännedom om brister vid Koppargårdens vård- och omsorgsboende anser vi att nämnden i ett tidigare skede borde ha övervägt

möjligheten att låta staden säga upp avtalet med entreprenören.

För Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd är bedömningen att nämndens verksamhetsmässiga resultat inte är helt tillfredsställande. Bedömningen grundar sig bland annat på att nämnden inte har kunnat upprätthålla platsgarantin inom förskolan hela året. Vi har även funnit brister vad gäller styrning, uppföljning och kontroll av vården och omsorgen till äldre på externt drivna vård- och omsorgsboenden och i kontrollen av kostnaderna för persontransporter inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning.

För Skärholmens stadsdelsnämnd är vår bedömning att nämndens verksamhetsmässiga resultat inte är helt tillfredsställande. Orsaken är bristande måluppfyllelse för nämndens kärnverksamhet. Fullmäktiges verksamhetsmål om att stockholmarna ska uppleva att de får god service och omsorg samt att invånarna i Stockholm ska vara eller bli självförsörjande uppfylls endast delvis.

Slutligen bedömer vi att överförmyndarnämndens ekonomiska resultat inte är helt tillfredsställande. Bedömningen baserar sig på att nämnden redovisar ett överskridande av budgeten.

För övriga nämnder har vi inte noterat några avvikelser som påverkar våra bedömningar. En sammanställning av våra bedömningar för samtliga nämnder redovisas på sidan 7.

Stadshuskoncernens bolag

Revisionskontoret har upprättat 14 granskningspromemorior för bolagen som underlag till lekmanarevisorernas granskningsrapporter. Lekmanarevisorerna har i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap 14 § lämnat sina granskningsrapporter (44 stycken) till bolagsstyrelserna för vidare befordran till årsstämmorna.

Lekmanarevisorerna har inte i någon granskningsrapport riktat kritik mot styrelsen eller VD. Under avsnitt Stadens bolag (på sid. 14) återfinns en översiktlig redovisning av lekmanarevisorernas granskningar.

Kommunalförbund

Revisionen av Storstockholms brandförsvärsförbund utförs av fem förtroendevalda revisorer från medlemskommunerna där Stockholms stad är representerad. Revisorerna biträds av en extern revisionsbyrå. Revisionsberättelsen samt revisorernas redogörelse för år 2011 ska lämnas den 3 april 2012.

Stiftelser

De förtroendevalda revisorerna och de auktoriserade revisorerna i stiftelserna Hotellhem i Stockholm och Stockholms Läns Äldrecentrum har lämnat sina revisionsberättelser för år 2011. Av dessa framgår bland annat att årsredovisningarna har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av stiftelsernas resultat och ställning. Vidare framgår att styrelseledamöterna inte har handlat i strid med stiftelselagen eller respektive stiftelses stiftelseurkund. Revisorerna för Stiftelsen Barnens Dag beräknas lämna sin revisionsberättelse i maj/juni 2012.

Revisorernas bedömningar av facknämndernas verksamhet under år 2011

Nämnd	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Kommunstyrelsen – egna verksamhet	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Servicenämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Exploateringsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Fastighetsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Idrottsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Kulturnämnden - avseende kulturförvaltningen	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Kulturnämnden – avseende stadsarkivet	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Kyrkogårdsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Stadsbyggnadsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Trafik- och renhållningsnämnden	► Tillfredsställande	► Inte helt tillräcklig	► Rättvisande
Utbildningsnämnden	► Inte helt tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Arbetsmarknadsnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Socialnämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Äldrenämnden	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Överförmyndarnämnden	► Inte helt tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande

Revisorernas bedömningar av stadsdelsnämndernas verksamhet under år 2011

Nämnd	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Rinkeby-Kista	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Spånga-Tensta	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Hässelby-Vällingby	► Inte helt tillfredsställande	► Inte helt tillräcklig	► Rättvisande
Bromma	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Kungsholmen	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Norrmalm	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Östermalm	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Södermalm	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Enskede-Årsta-Vantör	► Inte helt tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Skarpnäck	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Farsta	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Älvsjö	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Hägersten-Liljeholmen	► Tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande
Skärholmen	► Inte helt tillfredsställande	► Tillräcklig	► Rättvisande

Övrig granskning

Den årliga granskningen består av grundläggande granskning och fördjupad granskning. Fördjupade granskningar genomförs ofta som särskilda projekt. Projekten kan beröra en eller flera nämnder. Det genomförs också ett antal fördjupade granskningar per nämnd som redovisas i respektive nämnds årsrapport. Under 2011 har det genomförts revisionsprojekt och fördjupade granskningar inom områdena fastighetsförvaltning och stora investeringsprojekt, avtalsförvaltning, barn och unga, äldreomsorg samt individ och familjeomsorg. Några av de genomförda granskningarna lyfts fram nedan. Samtliga revisionsprojekt som genomförts under 2011 finns förtecknade i en av faktarutorna. Övriga fördjupade granskningar redovisas närmare i respektive nämnds årsrapport.

Fastighetsförvaltning och stora investeringsprojekt

Intern kontroll i entreprenader och byggprojekt

Stadsrevisionen har granskat den interna kontrollen i byggprojekt och entreprenader vid trafik- och renhållningsnämnden, fastighetsnämnden och Micasa Fastigheter. Vid en samlad bedömning anser vi att den interna kontrollen i byggprocessen kan utvecklas, bland annat vad gäller riskanalyser, seriositetskontroll och kontroller i entreprenadgenomförandet samt förebyggande arbete avseende skydd mot mutor. Delar av organisationernas processer och risker analyseras i årliga riskanalyser. Inom i första hand Micasa Fastigheter saknas dock riskanalyser för väsentliga delar av kärnprocesserna såsom i entreprenadgenomförandet.

Kontroll av att entreprenadavtalets föreskrifter efterlevs är en väsentlig uppgift som till stor del ligger på byggleddningskonsulter. Att denna kontroll fungerar bör säkerställas genom återkommande analyser. Granskningen visar att kontrollen av leverantörers seriositet under avtalstiden behöver förbättras. När det gäller skydd mot mutor vill vi framhålla vikten av ett förebyggande arbete.

Styrning och kontroll av stora investeringsprojekt

Stadsrevisionen har genomfört en granskning avseende om stadens styrning, kontroll och samordning av stora investeringsprojekt sker i enlighet

med gällande regler och anvisningar. Stadsrevisionens bedömning är att det finns tydliga anvisningar och regler kring hanteringen av stora investeringsprojekt. När det gäller investeringsprojekt under 300 mnkr saknas motsvarande tydlighet då de inte omfattas av projektstyrningsmetoden. Granskningen visar att exploateringsnämnden styr och följer upp de två granskade projekten på ett tillfredställande sätt. Uppföljning av projekten sker till stor del på en övergripande nivå. För att underlätta stadens likviditetsplanering är det angeläget att kommunstyrelsen gör mer systematiska uppföljningar.

Efterlevnad av stadens markanvisningspolicy

Stadsrevisionen har granskat om efterlevnaden av markanvisningspolicyn fungerar på ett tillfredsställande sätt. Granskningen avser exploateringsnämnden. Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att exploateringsnämndens efterlevnad av markanvisningspolicyn fungerar på ett i stort tillfredsställande sätt. Nämndens agerande utifrån policyn behöver dock vara tydligare vilket innebär att det ska framgå av beslutsunderlaget till nämnden vilka ställningstaganden som gjorts i markanvisningsärendet. Exempelvis framgår inte i något av de granskade ärendena skälen till varför tilldelning skett genom direktanvisning eller anbud. Varför en viss byggherre valts vid direktanvisning framgår inte heller av granskade tjänsteutlåtanden.

Systematiskt brandskyddsarbete

Stadsrevisionen har granskat det systematiska brandskyddsarbetet (SBA) i några av stadens byggnader och verksamheter. Granskningen har omfattat utbildningsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden och SISAB. Syftet har varit att bedöma om det förebyggande brandskyddsarbetet bedrivs i enlighet med intentionerna i lagen om skydd mot olyckor (LSO). Av lagen framgår att alla fastighetsägare och nyttjanderättshavare ska bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete. Det ska finnas en aktuell brandskyddsbeskrivning, en tydlig ansvarsfördelning och brandskyddsorganisation, utbildning och övning samt en fungerande egenkontroll av byggnadens och verksamhetens brandskydd.

Egenkontrollen ska ske med systematik och dokumenteras. Granskningen visar att det finns vissa brister vad gäller tydlighet i ansvarsfördelning samt i systematik och dokumentation avseende egenkontroll.

Avtalsförvaltning

Persontransporter och skolskjutsar

Stadsrevisionen har granskat uppföljning och kontroll av kostnaderna för persontransporter vid fyra stadsdelsnämnder samt skolskjutsar vid utbildningsnämnden. Persontransporter förekommer inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Granskningen visar att det vid de fyra granskade stadsdelsnämnderna saknas rutiner och arbetssätt som säkerställer att samplanering av resorna sker. Vidare görs inga kontroller av att restiderna är rimliga i förhållande till resans längd. Det görs inte heller några kontroller av att resorna har genomförts eller att avbokade resor debiteras på ett korrekt sätt.

Stadsrevisionens sammanfattande bedömning är att stadsdelsnämnderna har en svag intern kontroll när det gäller uppföljning och kontroll av kostnaderna för persontransporter. Utbildningsnämnden har en säkrare hantering. Rutinerna för uppföljning och kontroll av friskoleelevernas skolskjutsar kan dock stärkas. Det är angeläget att nämnderna vidtar erforderliga åtgärder i syfte att stärka den interna kontrollen.

Barn och unga

Samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa

Stadsrevisionen har granskat om det finns en fungerande samverkan mellan förskola, skola och socialtjänsten utifrån socialtjänstlagen, nationella riktlinjer och stadens riktlinjer. Granskningen har omfattat fyra stadsdelsnämnder. Socialnämnden och utbildningsnämnden berörs också av granskningen.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att det i delar finns en samverkan som fungerar i de granskade stadsdelsnämnderna. Exempel på detta är anmälningsmöten och nätverk där samverkan också sker med polisen. Det finns dock brister som gör att arbetet med att implementera stadens nya riktlinjer behöver intensifieras. Bland annat behöver fristående förskolor och skolor på ett tydligare sätt ingå i samverkan. Vidare är det viktigt att ändamålsenliga forum för dialog skapas mellan samverkande parter och att socialtjänsten, så långt lagstiftningen tillåter, eftersträvar en öppen kommunikation med förskolan och skolan i sin handläggning av anmälningsärenden.

Äldreomsorg

Styrning, uppföljning och kontroll av beviljade insatser inom äldreomsorgen

Stadsrevisionen har genomfört en granskning avseende hur nämnderna styr, följer upp och kontrollerar att äldre på externt drivna vård- och omsorgsboenden får de insatser som beviljats och att de erbjuds en

Fakta

Revisionsrapporter

- 2011:7 Granskning av persontransporter och skolskjutsar
- 2011:8 Intern kontroll i entreprenader och byggprojekt
- 2011:9 Samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa
- 2011:10 Styrning och kontroll av stora investeringsprojekt

- 2011:11 Insatser för vuxna med missbruksproblematik
- 2012:1 Efterlevnad av stadens markanvisningspolicy
- 2012:2 Styrning, uppföljning och kontroll av beslutade insatser inom äldreomsorgen

god och säker hälso- och sjukvård samt rehabilitering. Granskningen har omfattat tre stadsdelsnämnder. Kommunstyrelsen och äldrenämnden berörs också av granskningen.

Den samlade bedömningen är att nämndernas styrning, uppföljning och kontroll av insatserna för äldre vid externt drivna vård- och omsorgsboenden inte är tillräcklig. Granskningen har bland annat identifierat ett antal brister i handläggnings- och utförarprocesserna som påverkar nämndernas interna kontroll, dvs. förutsättningar att styra och följa upp att den äldre får den insats som hon/han har rätt till. Bland annat är det svårt att utläsa hur den äldres individuella behov och önskemål har styrt insatsen. Stadsdelsnämnderna följer inte heller upp verksamheten vid vård- och omsorgsboendena på ett tillräckligt och enhetligt sätt. Granskningen visar även att det finns oklarheter och olikheter i tolkningen av nämndens rehabiliteringsuppdrag och ansvarsfördelning mellan beställare och utförare. Risken finns därmed att den äldre inte får de rehabiliteringsinsatser som hon/han behöver. Granskningen har också visat ett behov av förbättrad kontroll vid förlängning av entreprenadavtal för vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen. Bland annat måste kommunstyrelsens samråd med de förvaltande stadsdelsnämnderna inför beslut om förlängning av entreprenadavtal förtydligas. Kommunstyrelsen måste även förvissa sig om att entreprenören uppfyller det befintliga avtalet innan förlängning sker.

Individ- och familjeomsorg

Insatser för vuxna med missbruksproblematik

Stadsrevisionen har genomfört en granskning avseende om stadsdelsnämnderna har ändamålsenliga system och rutiner för att hantera signaler avseende personer som kan behöva stöd och hjälp för missbruksproblematik samt om det finns en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av de insatser som ges. Granskningen har omfattat tre stadsdelsnämnder och socialnämnden. Granskningen har avgränsats till tidiga insatser, vilket avser åtgärder som syftar till att identifiera och stödja personer i risksituationer och/eller personer med riskbeteenden så tidigt som möjligt.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att granskade stadsdelsnämnder inte har helt ändamålsenliga system och rutiner för att hantera signaler om att vuxna personer kan behöva stöd och hjälp för missbruksproblematik samt styrning, uppföljning och kontroll av de insatser som ges. Utifrån genomförd granskning rekommenderar stadsrevisionen att vissa åtgärder vidtas, bland annat avseende ledningssystem för kvalitet, målformulering och samverkan. Det är angeläget att det finns dokumenterade rutiner för handläggningen, samverkan och samarbetet för att bland annat säkerställa att den enskilde får det stöd eller hjälp den har rätt till. Det är vidare viktigt att det finns en helhetssyn på individen.

Valfrihet inom verksamheten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning (LSS)

Stockholms stad tillämpar ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) för insatserna, boende och sysselsättning (daglig verksamhet) samt ledsagning - och avlösarservice enligt LSS. Stadsrevisionen har genomfört en granskning av tre stadsdelsnämnders informationsarbete. Granskningen syftar till att bedöma om stadsdelsnämnderna säkerställer att den enskilde får tillräcklig information om valfrihetssystemet och ges möjlighet till aktiva val av utförare för de insatser enligt lagen om stöd och service till personer med funktionsnedsättning som ingår i stadens valfrihetssystem.

Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att granskade stadsdelsnämnders arbete med att informera och vägleda den enskilde i dess val av utförare i valfrihetssystemet av insatser enligt LSS i huvudsak är tillräcklig. Stadsrevisionen bedömer också att nämnderna i huvudsak säkerställer att personer med funktionsnedsättning ges möjlighet till aktiva val och omval för insatserna, sysselsättning (daglig verksamhet) samt korttidsboende enligt LSS. Det gäller dock inte för insatsen bostad med särskild service eller särskild anpassad bostad för vuxna enligt LSS. Den främsta orsaken till detta är att det inte finns tillräckligt många utförare med LSS-bostäder som ingår i stadens valfrihetssystem.

Paraplysystemet

Paraplysystemet är ett verksamhetssystem för dokumentation av enskilda ärenden inom socialtjänsten, äldreomsorgen och för personer med funktionsnedsättning. Systemet är också stadens socialregister och ska innehålla samtliga aktuella ärenden. Granskningen syftar till att bedöma om nämndernas uppföljning och kontroll är tillräcklig för att säkerställa att informationen i barn- och ungdomsärenden i Paraplysystemet är inrapporterad på ett korrekt sätt. Granskningen har omfattat nio stadsdelsnämnder.

Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att nämndernas uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig vad gäller att säkerställa att informationen i barn- och ungdomsärenden i Paraplysystemet är korrekt. Bland annat bör nämnderna utveckla en mer systematisk kvalitetssäkring av registrerad information samt förbättra utbildningen avseende registrering och andra Paraplyfrågor.

Dödsboärenden

I stadsdelsnämndernas ansvar ligger bland annat att göra en dödsboanmälan och i vissa fall även att förvalta och avveckla dödsbon. Stadsrevisionen har granskat handläggningen av dödsboärenden vid samtliga stadsdelsnämnder. Granskningens syfte har varit att bedöma om nämnderna följer stadens riktlinjer samt har en tillfredsställande

intern kontroll. Den samlade bedömningen är att stadsdelsnämnderna i allt väsentligt följer stadens riktlinjer och har en tillfredsställande handläggning av dödsboärenden. Dock behöver systematiska efterkontroller av handläggningen införas. I enstaka fall finns även brister vad gäller dokumentation och anmälan till nämnden.

Övrigt

Skyddade personuppgifter

Stadsrevisionen genomförde under 2008 en granskning av hur skyddade personuppgifter hanterades vid stadens grundskoleverksamhet. Bristerna bedömdes som allvarliga och utbildningsnämnden rekommenderades att vidta åtgärder. Under 2011 har en uppföljande granskning skett och den samlade bedömningen är att säkerheten i hanteringen av skyddade personuppgifter inte är tillräcklig. Det är angeläget att utbildningsnämnden upprättar anvisningar som skolorna kan ha som stöd i sin hantering av skyddade personuppgifter. Granskningen visar att det finns ett behov av att enhetliga rutiner tas fram. I likhet med 2008 års granskning kan det konstateras att skolorna hanterar dessa frågor på olika sätt samt att hanteringen inte alltid är säker för den enskilde eleven.

Arvoden till förtroendevalda

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av fasta årsarvoden och sammanträdesarvoden till förtroendevalda i 29 av stadens nämnder. Syftet

med granskningen har varit att bedöma nämndernas följsamhet till stadens regelverk och om den interna kontrollen är tillräcklig. Granskningen har visat att utbetalda arvoden i allt väsentligt är korrekta. Brister finns framför allt när det gäller efterkontroll av utbetalda arvoden.

Rättvisande räkenskaper

Under 2011 har fördjupade granskningar skett vad gäller anläggningsredovisning, projektredovisning, redovisning av mervärdesskatt samt lönehantering.

När det gäller anläggningsredovisningen visar granskningen att vissa förbättringar bör ske, bland annat vad gäller att säkerställa att det sker systematisk inventering av befintliga anläggningar samt att avstämning sker mot anläggningsregistret. Inom området redovisning och hantering av mervärdesskatt visar granskningen att det finns vissa brister när det gäller hantering av ingående moms för leasing och representation. Kommunerna har rätt att erhålla ersättning för, ur momssynpunkt, skattefria tjänsteköp från i första hand näringsidkare inom områdena sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning. När det gäller återsökning av denna ersättning kan förbättringar göras i några fall.

Inom staden pågår många olika driftprojekt. Granskningen visar att det finns stora variationer kring hur projektverksamheten planeras, genomförs och följs upp hos stadens nämnder. Utifrån genomförd granskning anser stadsrevisionen att

det bland annat bör fastställas en lägsta nivå vad gäller krav på dokumentation, redovisning, uppföljning och kontroll av projekt.

När det gäller granskning av lönehanteringen vid 15 nämnder, visar genomförd granskning att vissa förbättringar bland annat kan ske vad gäller rutinerna för uppföljning av att semesteruttag görs i enlighet med semesterlagstiftningen.

Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att den intern kontrollen är tillräcklig och att redovisningen i allt väsentligt är rättvisande för granskade områden.

Stadens bolag

Nedan redovisas en sammanfattning av lekman-revisorernas bedömning och kommentarer till de mest väsentliga genomförda granskningarna inom stadshuskoncernen. En redovisning av de auktoriserade revisorernas bedömning av bolagens interna kontroll och bokslut 2011 lämnas på sidan 17. Lekmannarevisorernas granskningsrapporter finns förtecknade på sidan 17.

Förtroendekänsliga området

Under år 2010 genomförde revisionskontoret granskningar av delar av det förtroendekänsliga området. Bland annat granskades representation, kontokortsanvändning, resor och bisysslor. År 2011 har en fortsatt granskning skett hos bolagen inom området nämligen av ersättningar utöver

ordinarie månadslön som exempelvis regelbundna övertidsersättningar, avgångsvederlag, individuella tillägg, beredskapsersättningar och OB-tillägg.

Vid granskningen har konstaterats att det för samtliga granskade ersättningar finns avtal eller annat beslutsunderlag som godkänts av den person som enligt bolagets beslutsordning har beslutanderätt. Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att bolagen har tillräcklig intern kontroll i sina rutiner för utbetalning av ersättningar utöver lön.

Hantering av klagomål och synpunkter

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av hur bolagen hanterar klagomål och synpunkter.

I granskningen har flertalet av bolagen ingått. I stadens kvalitetsstrategi ingår en systematisk hantering av förbättringsförslag, synpunkter och klagomål från invånare och brukare. Syftet har varit att bedöma om bolaget hanterar klagomål och synpunkter i enlighet med kvalitetsstrategin.

Stadsrevisionens sammanfattande bedömning är att bolagen hanterar klagomål och synpunkter på ett i huvudsak tillfredsställande sätt. Micasa Fastigheter bör dock vidta åtgärder för att efterlevnaden av fastställd rutin ska bli tillfredsställande. Stokab och Stockholms Stadsteater bör fastställa en rutin för hantering av klagomål och synpunkter från allmänheten. Några bolag rekommenderas att göra en analys över inkomna klagomål etc. i syfte att få underlag för att förbättra verksamheten.

Fakta

Förtroendevalda revisorer 2011-2014

Bengt Akalla (M),

Håkan Apelkrona (MP)

Andreas Bjerke (C)

Ulf Bourker Jacobsson (M)

Bo Dahlström (S)

Jan Demuth (MP)

Barbro Ernemo (V)

Birgitta Guntsch (M)

Barbro Hedman (S)

Bengt Lagerstedt (M)

Bengt Leijon (M)

Sven Lindeberg (FP)

Ulla-Britt Ling-Vannerus (M)

Amanj Mala-Ali (S)

Lars Riddervik (M)

Avtalsbevakning

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av hur några bolag inom koncernen (Svenska Bostäder, Familjebostäder, Stockholmshem, Stockholm Parkering, Stockholm Globe Arena Fastigheter och Stockholms Stadsteater) arbetar med uppföljning och kontroll av ingångna avtal. Syftet med granskningen har varit att bedöma om bolagets uppföljning och kontroll av ingångna avtal är tillräcklig. Enligt stadens upphandlingspolicy är det viktigt att staden uppfattas som en god avtalspart och beställare. Vidare anger policyn att staden ska följa upp och vidta åtgärder för att upprätthålla en hög lojalitet med de tecknade avtalen.

Stadsrevisionen bedömer att fyra av de granskade bolagen har en uppföljning och kontroll av avtal som är tillräcklig. Svenska Bostäder och Stockholmshem bedöms inte ha en tillräcklig uppföljning och kontroll. Dessa bolag har rekommenderats att se över sina rutiner för kontroll av efterlevnad av avtal. Ovan nämnda bolag och Stockholm Globe Arena Fastigheter har rekommenderats att upphandla städtjänster i konkurrens.

Intern kontroll i entreprenader och byggprojekt hos Micasa Fastigheter

Stadsrevisionen har granskat den interna kontrollen i byggprojekt och entreprenader hos Micasa Fastigheter. Granskningen har också omfattat

trafik- och renhållningsnämnden och fastighetsnämnden. Syftet med granskningen har varit att bedöma den interna kontrollen i bygg-/drift och underhållsprocesserna. Särskild uppmärksamhet har ägnats åt frågor om skydd mot korruption och mot anlitande av oseriösa företag. Stadsrevisionen anser att bolagets interna kontroll i byggprocessen kan utvecklas, bland annat vad gäller riskanalyser, seriositetskontroll och kontroller i entreprenadgenomförandet samt förebyggande arbete avseende skydd mot mutor.

Upphandlingsverksamheten inom SISAB och Stockholms Hamn

Stadsrevisionen har genomfört en granskning avseende hur upphandlingar förbereds, hur miljökrav ställs samt hur upphandlingar genomförs. Syftet med granskningen har varit att bedöma om SISAB och Stockholms Hamn vid upphandlingar följer gällande lagstiftning och stadens upphandlingspolicy. SISAB och Stockholms Hamn bedöms i huvudsak ha de styrande dokument och rutiner som är en förutsättning för att upphandlingsverksamheten ska kunna bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning, stadens upphandlingspolicy samt interna och externa miljökrav. Resultatet från granskningen av upphandlingarna gav ingen annan bild.

Bosse Ringholm (S)

Gun Risberg (S)

Siv Rodin (FP)

Michael Santesson (MP)

David Winks (KD)

SISAB:s arbete med kontroll av inomhusmiljön i förskolor och skolor

En granskning har genomförts med syftet att kartlägga och bedöma SISAB:s rutiner för uppföljning av inomhusmiljön i skol- och förskolelokaler. Ansvarsfördelningen mellan bolaget och verksamhetsutövaren när det gäller inomhusmiljön regleras i ramavtalet mellan SISAB och staden. Genom nuvarande avtalskonstruktion har inte bolaget som fastighetsägare full rådighet över att åtgärda fastighetstekniska brister som kräver utbyte/moderniseringar i lokalerna. Det kan inte uteslutas att nuvarande konstruktion av ramavtal bidragit till att det eftersatta underhållsbehovet vad gäller ventilationen har blivit stort.

Stadsrevisionens bedömning är att SISAB har tillräckliga rutiner för kontroll av inomhusmiljön. Dock krävs en fungerande samverkan mellan fastighetsägaren och verksamhetsutövaren eftersom båda parter måste vidta försiktighetsåtgärder och begränsningar för att förebygga att olägenheter för människors hälsa och miljö kan uppstå i lokalerna. Uppföljningsärendena hos miljöförvaltningen tyder på att detta är ett utvecklingsområde.

Bolagens arbete med internkontroll

Dotterbolagens arbete med internkontroll har granskats med fokus på kvaliteten i den dokumenterade risk- och väsentlighetsanalysen och att kontrollaktiviteter enligt internkontrollplanen (IK-planen) har genomförts.

Stadsrevisionen kan konstatera att flertalet bolag har ett fungerande internkontrollarbete och att kontroller har genomförts enligt IK-planerna. Micasa Fastigheters rutiner för uppföljning av den interna kontrollen har bedömts som inte helt tillräcklig, då bland annat en systematisk värdering av riskområdena saknas. Bolaget har dock vidtagit åtgärder inför 2012 års IK-plan. SISAB har bedrivit ett utvecklingsarbete under året för att tydliggöra internkontrollarbetet och planerar att genomföra utbildningsinsatser under 2012.

De auktoriserade revisorernas bedömningar av bolagens interna kontroll och bokslut år 2011

	Intern kontroll	Delårsbokslut	Årsbokslut
2011			
Stockholms Stadshus AB (moderbolaget)	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Stadshus koncernen	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Bostadsförmedlingen	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Familjebostäder	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Micasa Fastigheter	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholm Business Region	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
SISAB	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stokab	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholm Globe Arena Fastigheter	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholm Parkering	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Vatten	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Hamn	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Stadsteater	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholmskem	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
St Erik Försäkring	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
St Erik Markutveckling	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
St Erik Livförsäkring	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Svenska Bostäder	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande

Granskningsrapporter lämnade av bolagens lekmannarevisorer:

Stockholms Stadshus AB, 2012-03-05
 AB Svenska Bostäder, 2012-02-08
 AB Stadsholmen, 2012-02-08
 IT-BO Stockholm AB, 2012-02-08
 AB Familjebostäder, 2012-02-09
 AB Familjebostäder Fastighetsnät, 2012-02-09
 Hemmahamnen Kontor AB, 2012-02-09
 Hemmahamnen Bostad AB, 2012-02-09
 AB Stockholmskem, 2012-02-10
 AB Stockholmskem Fastighetsnät, 2012-02-10
 Bostads AB Hammarbygård, 2012-02-10
 Västertorp Energi AB, 2012-02-10
 Asignalen Å 5 AB, 2012-02-10
 Asignalen S 5 AB, 2012-02-10
 Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), 2012-02-07
 Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, 2012-02-07
 Stockholm Vatten AB, 2012-02-08
 Stockholm Vatten VA AB, 2012-02-08
 Stockholms Hamn AB, 2012-02-09
 Nynäshamns Hamn AB, 2012-02-09
 Stockholms Stads Parkeringsaktiebolag, 2012-02-06
 AB Stokab, 2012-02-08

S:t Erik Kommunikation AB, 2012-02-08
 S:t Erik Fiber AB, 2012-02-08
 Stockholms Stadsteater AB, 2012-02-09
 Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, 2012-02-10
 Stockholmsarenan AB, 2012-02-10
 Stockholm Entertainment Distrikt AB, 2012-02-10
 Södra Byggrätten Globen AB, 2012-02-10
 Arena 9 Norra Fastigheten AB, 2012-02-10
 Stockholms Business Region AB, 2012-02-07
 Stockholm Visitors Board AB, 2012-02-07
 Stockholm Business Region Development AB, 2012-02-07
 Micasa Fastigheter i Stockholm AB, 2012-02-07
 S:t Erik Markutveckling AB, 2012-02-09
 Fastighets AB G-mästaren, 2012-02-09
 Fastighets AB Runda Huset, 2012-02-09
 Fastighets AB Charkuteristen, 2012-02-09
 Fastighets AB Styckmästaren, 2012-02-09
 Fastighets AB Tuben, 2012-02-09
 Kylfacket förvaltning AB, 2012-02-09
 Fastighets AB Kylrummet, 2012-02-09
 S:t Erik Livförsäkring AB, 2012-02-06
 S:t Erik Försäkrings AB, 2012-02-06

Vårt uppdrag

På fullmäktiges uppdrag har vi granskat all verksamhet som bedrivs av Stockholm stads nämnder, bolag och stiftelser i den omfattning som följer av god revisionssed. I granskningen har ingått att pröva om verksamheten inom nämnder, bolag och stiftelser sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Granskningen sker i enlighet med kommunallagen, aktiebolagslagen, stiftelselagen, kommunala redovisningslagen och annan speciallagstiftning samt i enlighet med revisionsreglementet.

Vi är indelade i tre revisorsgrupper med ansvar för olika revisionsområden. Revisorsgrupp 1 ansvarar i huvudsak för kommunstyrelsen samt samordnar koncern- och bolagsgranskning. Revisorsgrupp 2 granskar stadens facknämnder och revisorsgrupp 3 granskar i huvudsak stadsdelsnämnderna.

Våra granskningar sammanfattas i *årsrapporter* för nämnder och *granskningspromemorior* för bolagsstyrelser. Större granskningar redovisas i särskilda *revisionsrapporter*. En samlad bild av årets granskningar redovisas i denna *årsredogörelse*.

Den årliga granskningen redovisas till fullmäktige i *revisionsberättelse* för respektive nämnd där uttalande om ansvarsfrihet görs som underlag för fullmäktiges ansvarsprövning. Lekmannarevisorernas *granskningsrapport* för respektive bolag överlämnas till bolagsstyrelsen/bolagsstämman och fullmäktige.